

Denderhoutem — Soldaten van Napoleon

Ten tijde van het Frans Bewind ten onzent (1795-1815) kennen we de zgn. "concrits", de jongens van ons volk die verplicht werden dienst te doen in het Frans leger. Vermits het toenmalige Frankrijk haast voortdurend oorlogde zijn verschillende Denderhoutemse mannen daar natuurlijk rechtstreeks bij betrokken geweest. Ze werden als miliciens ingelijfd en ze moesten derhalve mee ten strijde trekken, willens, nillens.

Verschillende van deze dorpsgenoten schoten er het hachje bij in en keerden nooit meer terug. We laten hier een lijst van deze "slachtoffers" volgen, aan de hand van overlijdensakten aan het gemeentebestuur van Denderhoutem destijds genotificeerd.

1. JOZEF SIENARD. "...décédé le 5 octobre 1806 à minuit, dans l'hospice civil Saint-André à Bordeaux ; âgé de 21 ans, né et domicilié à Denderhoutem ; profession : militaire ; fils de Jean Sienard et de Pétronelle De Bruyn".
2. JEAN CHIAU. "... décédé le 5 novembre 1806 de maladie chronique" ; hij was soldaat bij het 7° linieregiment in garnizoen in Turijn, (Italië). Jean was te Denderhoutem geboren omstreeks 1785 in het gezin van Judocus Chiau - Anne-Marie Praet. De Burgemeester van Turijn, J. NEGRO, ondertekende mede de akte van overlijden.
3. AMAND VUYST. "... fusilier à la 7° Compagnie, 1° Bat. 7° rég. d'infanterie de ligne, né à Denderhoutem, entré à l'Hôpital Militaire de Braunau, le 17 septembre 1807 ; décédé par suite de Plsie pulmonaire. Signé : le Comm. de Guerre (nommé de Paris), économe de l'Hôpital. (Braunau in Zuid-Beieren, Duitsland).
4. JEAN-BAPTISTE DE WINTER. "Décédé le 27 décembre 1807 dans l'Hôpital de Sedan, âgé de 20 ans ; né et dom. à Denderhoutem ; profession : fusilier à la 4° Cie 3° Bat. du 4° rég. de ligne".
Uittreksel uit de overlijdensakte opgesteld in gezegd hospitaal.

5. JUDOCUS DE SCHEPPER. Overleed op 3 augustus 1808 "... en l'Hôpital militaire ambulante de la commune de l'Isle Dyne" ; hij was afkomstig van Denderhoutem ; fusilier bij de 3° Cie, 5° Bat. van het 26° infanterieregiment.

6. JEAN GHIJSELS. "... décédé sur le minuit du 22 février 1808 dans l'Hôpital Civil de Clermont Oide (1) ; âgé de ? ans" ; geboren en gedomicilieerd in Denderhoutem ; soldaat in het 4° regiment lichte infanterie. Uittreksel uit de overlijdensakte van Clermont s/O.

7. AMAND BAEYENS. Jager bij de 3° Cie, 4° Bat. 12° regiment lichte infanterie ; "... natif de Denquemont ; (2) entré à l'Hôpital du Collège à Salamanque le 30 juillet 1810 et y décédé le 31 du même mois par suite de fièvre."

8. Overlijdensakte van DOMINIQUE TEMMERMAN ; fusilier bij de 3° Cie, 4° Bat. 100° linieregiment infanterie ; "... âgé de ? ans, né et domicilié à Denderhoutem, Terlinden ; fils de Pierre et de Clémentine Moock". Dominique overleed te Bakaert (Spanje) op 13-4-1811.

9. Commune d'Amsterdam. Hôpital d'Amsterdam. CONSTANTIN DE PELSMAEKER, 25 ans, pionnier à la 4° Cie de pionniers, natif de d'interhausen (sic !) Canton de... Département de l'Escaut ; entré au dit hôpital le 26 octobre 1811 et y décédé le 26 novembre 1811 par suite de fièvre nerveuse ..."

10. Décès de FRANCOIS DE DIER ; mineur de 1° classe à la 4° Cie du 2° Bat. de mineurs ; fils de Jean De Dier et d'Angéline Boulat ; natif de Dendralet (sic !) ; signalé au Registre Matriculé sous le n° 2791 ; décédé au faubourg de Valence (Espagne) par un état (3) d'obus qui lui a emporté la jambe le 9-12-1812 à 5 h. du soir.

11. Op 13 januari 1814 overleed te Mézières (Dép. des Ardennes) JOSEPH GOOSSENS, "... soldat au 88° rég. de ligne ; 21 ans." (Naar een uittreksel uit de overlijdensakte van de stad Mézières).

 (1) wellicht werd hiermede bedoeld : OISE

(2) een verbetering in de akte duidt aan dat het om DENDERHOUTEM gaat.

(3) klaarblijkelijk bedoelde men hier : "... un ECLAT".

12. AMAND VAN PAPAN overlijdt in het Koninklijk Hospitaal van Salamanca (Spanje).
De datum werd niet vermeld. Hij was uit de Lebeke.
Als militair was hij ingelijfd als fusilier bij de 2° Cie, 6° Bat.
26° linieregiment.
13. BENOIT-JOSEPH LA COMPLETEZ, grenadier bij het 24° linieregiment van de
infanterie, 2° Bat. ; hij overleed te Puerte Santa Maria, (onbekende datum).
Was geboortig van Vorst, maar gedomicilieerd in de "Nijgestraete" te
Denderhoutem.
14. In het militair kamp van Veere (Zeeland, Nederland) overleed PIERRE
VLASSCHAERT, fusilier bij het 131° linieregiment, 6° Bat. 1° Cie ;
hij was 23 jaar oud. Andere gegevens werden niet vermeld.
15. MICHEL SCHEERLINCK, geboren te Denderhoutem op 27 januari 1780, was ook
Napoleonist.

E. Huylebroek.

VAN DE REDAKTIE

gezocht : de rijk

Met het oog op een studie welke ik in verband met betrekking tot mijn familie-
naam wens door te voeren zou ik een oproep willen richten tot al deze die
zich hetzij

de rijk,

De Rijck of De Ryck noemen of heten.

Ze zouden dan later in het resultaat van het opzoekingswerk kunnen delen.

Raymond De Ryck, tennislaan 10 te 1710 Dilbeek.

HET KLOOSTER TE KERKSKEN

Gedurende de laatste jaren zagen we het kloostergebouw in de Beekstraat steeds verder aftakelen. Na het vertrek van de Zusters in 1964 werd één vleugel ervan ingericht als verblijf voor de onderpastoor. Maar nadat in 1980 ook E.H. Torrekens, als laatste onderpastoor de parochie had verlaten, herbergde het klooster alleen nog de openbare bibliotheek en een paar jeugdverenigingen. Het onderhoud van het gebouw werd verwaarloosd en het verval ging met rasse schreden vooruit.

Gelukkig is hierin verandering gekomen. De zusters van Erembodegem hebben een nieuwe bestemming gevonden in het klooster en brengen er de hun toevertrouwde jeugd onder. De herstellingswerken aan het gebouw zijn in volle gang.

Honderddertig jaar geleden, in 1857, vestigden de zusters zich te Kerksken. Hun eerste klooster lag op het dorp, het was de huidige herberg "Korlick".

Pastoor Van Hoeymissen had dit huis aangekocht om er zijn kantschool in onder te brengen, die op dat ogenblik (rond 1857) 80 leerlingen telde, waarvan geen enkele "A noch B kende". Waarschijnlijk kocht de pastoor het huis van een zekere De Lombaert Ferdinand, bakker-winkelier (1). Deze familie vertrok naar St.-Jans-Molenbeek (2).

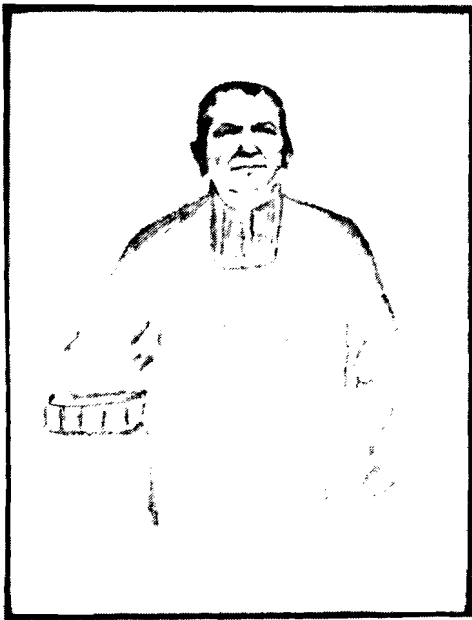

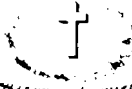
- (1) De Lombaert Ferdinand ge. in 1803 en gehuwd met Tecla De Waele waarvan 8 kinderen gekend (Status Animarum - Parochiaal Archief)
- (2) Uit het bevolkingsregister van 1847 blijkt, dat rond dit tijdstip nog personen uitweken naar St. Jans-Molenbeek o.a. Pieter Van Der Smessen, zijdeweaver in 1856, Pieter-Jan De Meerleer, fabrikant in lijnwaad in 1864. De reden is tot op heden niet achterhaald.

Er werd een verdieping op het huis gebouwd en de pastoor vroeg vijf zusters van Opbrakel. De zusters aldaar waren gesticht als "Zusters van de H. Franciscus van Assisië" door E.H. Constantinus Blondeel, pastoor benoemd te Opbrakel in 1817 (zie copie prentje). Nog tijdens zijn leven werden verschillende bijhuizen opgericht.

De eerste vijf zusters, die te Kerksken aankwamen waren : Verbraeken Joanna, Overste, De Zetter Coleta geboren te Welden, De Geyter Perpetua geboren te Gijzenzele, Matthys Pelagie geboren te Kruishoutem en Beeckman Rosalie geboren te Denderhoutem (3).

Zij werden op 25 mei 1857 door de bevolking en de pastoor op Terlicht afgehaald. Deze laatste getuigt dat "ze toekwamen, zeer arm gesteld, een tafelken, zes stoelen en een kasken". De pastoor deelde met hen de vruchten van zijn tuin en de zusters hielden zich bezig met de kantschool en de opvoeding van de kinderen, die "groeiden in eer en deugd".

*De ziele van Constantinus Blondeel is ons ontgaan, onze gezangen zijn
 nu zonder verkond, de kroon van ons klooster gewaaid*
 J. M. J. F.
 Zalige Gedachtenis
CONSTANTINUS BLONDEEL,
 geboren te Eede by Oelot in 1778
 Klooster grond in 1805
 Ouderpastor te Marcke in 1805
 Pastor te Opbrakel in 1817
 Stichter aldaar van het Klooster der
 Zusters van den h. Franciscus van
 Assisië in 1819
 Ontslaggever van zijne pastorele bediening
 om zich intotaalijk aan het be-
 stuur van zijn klooster te toewyden in 1834
 Stichter vervolgers van het klooster
 van Michelbeke in April 1837
 van Campghantem in December 1838
 van Guldove in November 1851
 van Kerksken in Mei 1857
 van de Driegen Bende in August 1859
 van de Driegen Bende in het moeder-
 huus den 11 Februarij 1864

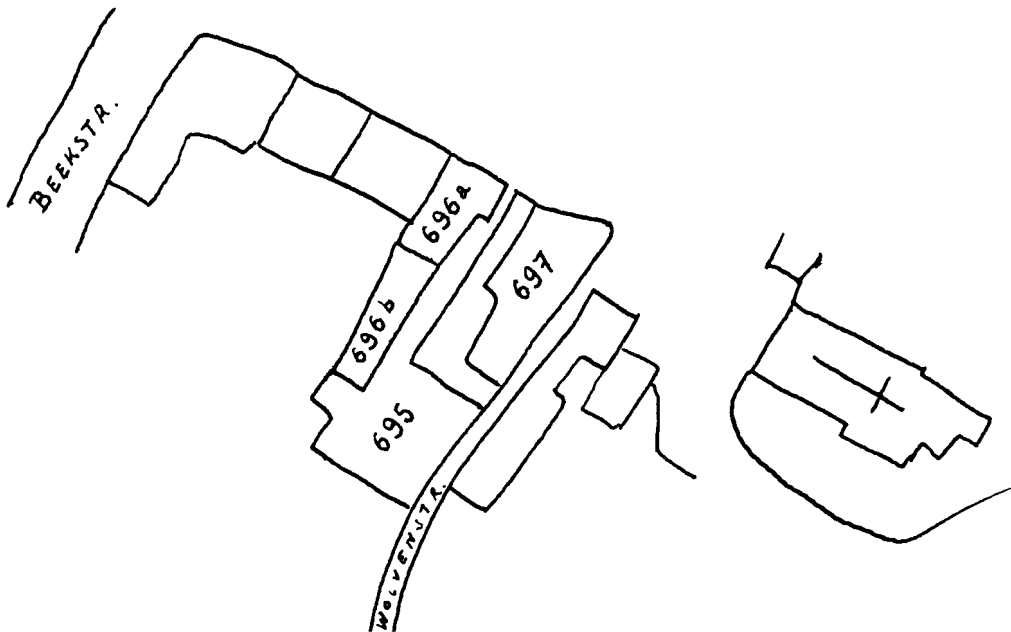
Pastoor Van Hoeymissen had de woning aangekocht om te dienen als kantschool voor 1.150 fr. nadat deze tweemaal publiek was opgeroepen. Er was echter een schuld op het goed van 1.200 fr. ten voordele van het Armbestuur, zodat hij nog 50 fr. moest opleggen om eigenaar te worden. De kantschool was nu ook klooster geworden, maar de zusters hadden gebrek aan plaats en aan een tuin.

 (3) Bevolkingsregister 1847 e.v. - R.A. Gent

Eveneens hadden zij weinig privacy omdat op dezelfde koer nog twee huisjes uitgaven. In het eerste (nr. 696a) woonde Joseph Buydens, kleermaker met zijn echtgenote Scheerlinck Joanna en zes kinderen. Het tweede was eigendom van Coppens Gaugericus (696b) en werd uitgebaat als herberg.

De zusters schijnen nogal last te hebben gehad van de herbergbezoekers. Ook de grond, achter het toenmalig klooster gelegen was eigendom van voornoemde Coppens. Niettegenstaande de pastoor het huisje van Coppens kan afkopen, was de situatie weinig verbeterd.

In zijn pogingen om ook de grond van Coppens te verkrijgen, betreft de pastoor dhr. J. Vanderstraeten, rentenier te Gent, die meer dan 20 hectaren grond bezat te Kerksken. Maar nu namen de zaken plots een andere wending. Dhr. Vanderstraeten deelt de pastoor mee, dat Karel Van Landuyt, gemeenteonderwijzer van Kerksken en zijn pachter voor een perceel grond in de Beekstraat van 43a 10ca, deze pacht had opgezegd. Zou deze grond kunnen dienstig zijn voor de zusters ?

Van Landuyt nu was een "tegenstrever" van het klooster en zag in het onderwijs van de zusters concurrentie aan zijn eigen functie. Dat nu juist de pacht van deze persoon kon overgenomen worden door de zusters is voor pastoor Van Hoeymissen "een wonderlijke handelwijze" waarin hij de tussenkomst ziet van de Goddelijke Voorzienigheid.

De grond in de Beekstraat is niet van beste kwaliteit - reden waarom Van Landuyt hem opzegde - maar de pastoor laat hem draineren, omringen met een haag met poortje en de kloostertuin is er, weliswaar niet aansluitend bij het kloostergebouw.

Maar de tijd staat niet stil. Spoedig denkt men eraan om een nieuw klooster te bouwen in de Beekstraat. Moeder Overste stemt hiermee in en de eigenaar Vanderstraeten is bereid de grond in cijnsnacht voor 99 jaar af te staan aan de zusters tegen een jaarlijkse vergoeding van 5 fr. We zijn in 1862. Eén jaar later reeds worden de funderingen ingewijd op 30 juni ter gelegenheid van de eerste steenlegging. Een perkament, gesloten in een arduinen steen werd ingemetseld in de muur, palende aan de refter van de zusters met volgende tekst, gesteld in het Latijn.

"Dank zij de Goddelijke Voorzienigheid en de tussenkomst van de Gelukzalige Maagd Maria, als Maria Hulp der Christenen, werd in het jaar 1863 op dertig juni een begin gemaakt met de bouw van het klooster van de zusters van de H. Franciscus van Assisi te Kerksken op de grond, dank zij de vrijgevigheid van mijnheer Jacobus Vanderstraeten in cijnsnacht van 99 jaar, samen met andere voordelen afgestaan, zoals bij authentieke akte werd vastgesteld. Dank zij de zorg en ijver van Zeereerwaarde Heer Pastoor Van Hoeymissen en deels met zijn eigen geldmiddelen werd het klooster gebouwd opdat de zusters hier voor immer onderwijs en opvoeding zouden kunnen geven en andere goede werken doen, zulks in het éénendertigste jaar van zijn herderschap dezer parochie, alsmede met de ijverige medehulp van Eerwaarde Zuster Stanislas Verbraeken, Overste.

Vrede zij dit huis en aan al zijn bewoners.

Ter nagedachtenis van een zo grote weldaad werd deze huls met haar inhoud als eerste steen in deze muur gemetseld, onder de regering van Leopold I, wanneer zijne Hoogwaardige Excellentie Monseigneur Ludovicus Delbecque bisschop was van Gent, Zeereerwaarde Heer Carolus De Blicck, deken van de dekenij Aalst en eerwaarde heer P. De Witte, onderpastoor van deze parochie. Op dag en jaar zoals hierboven gezegd, hebben alle aanwezigen samen met de weldoeners dit stuk ter bevestiging genaamtekend."

Op 1 mei 1865 was het klooster voltooid. Talrijk waren de giften zoals o.m. van mevr. Eliaert uit Aalst, die 1.000 fr. gaf. Ook de parochianen hielpen door het verrichten van karweien. Zij dolven o.m. de kelders, de pompput, de citernen (regenwaterput) en de "vertrekken" (gemakputten) zo noteert de pastoor, terwijl stenen ter plaatse werden gebakken.

Het huis op het dorp werd verkocht aan Domien Meganck en bracht 6.000 fr. op, waarmee schulden werden afbetaald.

In het nieuwe klooster namen de zusters ook kostgangers op. Amelie De Winter en een zekere Barbara namen er voor het leven hun intrek en betaalden hiervoor respectievelijk 4.000 en 9.000 fr. Dergelijke "kostgangers" of "kostkopers" worden vermeld in de bevolkingsregisters. Ze kwamen ook van buiten de gemeente. We geven hierbij enkele namen ten behoeve van familiekundigen.

Van den Storme Anna Marie We van Domein Van Londersele, geboren te Welle op
 31 februari 1826 en haar dochter Van Londersele Maria Justina geboren te Kerksken
 op 17 februari 1870 en er overleden op 29 september 1891
 Chiau Coleta geboren te Kerksken op 30 maart 1831
 Boone Octavie geboren te Laarne op 12 maart 1857
 Boone Augusta geboren te Laarne op 24 september 1848
 Gees Serahina geboren te Haaltert op 13 juli 1830
 Ternoot Sidonia geboren te Opbrakel op 18 februari 1863
 Ternoot Maria Theresia geboren te Opbrakel op 11 april 1861
 Dopchie Jeanne Adolphine Charlotte geboren te Ronse op 27 november 1871 - vertrokken
 naar Denderhoutem op 17 januari 1901
 Lievens Katharina geboren te Liedekerke op 12 juli 1798
 De Winter Amelia geboren te Kerksken op 19 april 1816 en er overleden op
 19 januari 1893
 Van Der Smessen Jeanne geboren te St.Jans-Molenbeek op 27 maart 1871
 Van Herzele Jeannette geboren te St.Jans-Molenbeek op 2 oktober 1886
 D'Haese Clemence geboren te Opbrakel op 10 mei 1867 - keert terug naar Opbrakel op
 1 december 1892
 Hoste Anna Maria Mathildis geboren te Scheldewindeke op 28 september 1887
 Van Cromphout Delphina Anna geboren te Gent op 1 augustus 1828
 Coppens Amelia Josephina geboren te Ath op 27 december 1838
 Simoens Virginie geboren te Opbrakel op 15 december 1819
 Marchant Eugenie geboren te Perwez
 Plumier Marie Agnes Caroline geboren te Luik op 12 juli 1792 overleden te Kerksken
 op 24 oktober 1871
 Moeder Stanislas, eerste overste, overleed te Kerksken op 11 mei 1886.

In de loop der jaren verwierven de zusters nog 99a grond zodat het kloostergoed
 zich uitstreckte tot in de bocht van de Beekstraat. Er kwam een boerderij met knecht,
 de kleuterschool en de lagere meisjesschool.

Ontelbare Kerkskenaren zullen de namen van moeder Robertine, zuster Methodia, zuster
 Fidelia, zuster Irène en nog vele andere nog levendig in het geheugen dragen.

✱
 TER ZALIGE GEDACHTENIS
 van
Moeder STANISLAS,
 (j^w JOANNA VERBRAEKEN),
 inrichtster en eerste Overste van het Klooster te
 Kerksken, sedert 25 Mei 1857,
 geboren te Zwijsdrecht den 12 October 1824, en
 versterkt door de HH. Sakramenten,
 godtrouchtig overleden te Kerksken den 11 Mei 1886.

R. I. P.

De goddelijke Brudegom sprak aan haar hert: kom
 volg mij; en de wereld vaarwel zeggende trad zij
 den 19 October 1852 in het klooster der Penitenten
 van Oplakel, waar zij den 8 November 1853 hare
 plichtige beloften deed van kloosterlinge.

Kloosterling: luisterrijken eerstet! Kloosterling
 is kluisstering, dragende de kluisers van onzen Heer
 Jesus-Christus, verplicht, verbonden tot oetendig
 van dengden die zij niet schuldig was, en locht hij
 waling aarveerd heeft uit liefde tot Hem die zijn
 maagdeleijk lichaam van eene Moeder Maagd gebo-
 ren, in arme doeken liet waden, en gehoorzaam
 was tot ter doot toe.

"De wereld heeft Hem niet gekend" (Ev. Joan¹)
 noch zij kent ook de kloosterlinge met die de kluisen
 Labien leert, die jongd onderwijst, die weers opkomt,
 den zieken verzorgt, het lingsersingjen werk ver-
 schaft er. Lot dazelyksen brood in eene locht vande
 locht. Te laat zal de onzalige die zelfverloochening
 sine kloosterlingen begerpen en erkennen: "wi
 uitruingen waanen lant, liven eene nitzingheid
 en lant ende zonder eene, zal lant zij onder de
 kinderen Gods gerekend worden en lant deel is
 onder de Heiligen. Wisshid v. 5

Barmhertige Jesus, geef uwa bracht: *uistood*:
 benidenswoerdig geluk.
 De vier akten. 7 jaar en 7 maad 30 da en allaad.

Aagst, E. Vermaaten.

P. Temmerman.

Geraadpleegde bronnen : Liber Memorialis parochiearchief Kerksken.
 Bevolkingsregisters Kerksken 1847 tot 1900 - R.A. Gent en Gemeentearchief.
 Kadastraal plan Poppe en "Matrice Kadastrale".

Vlaai, een kermislekkernij

Dat mensen graag lekkere dingen eten, is van oudsher bekend. Een van de gerechten waarmee een gedeelte van het Vlaamse land (en meer bepaald ook de gemeenten van Groot-Haaltert) gezegend werd is de vla, vlaai of vlade.

Hoewel er heel wat variaties zijn bestaat het gerecht in principe uit mastellen (dit zijn kleine ronde broodjes met een anijssmaak, gemaakt met mastellenpoeder), ontbijtkoek (in de volksmond wegens zijn samenstelling en smaak vaak peperkoek of lekkerkoek genoemd), melk, stroop, eieren en kruiden. De basisbereiding ziet er ongeveer als volgt uit : men snijdt de mastellen in fijne schijfjes en samen met de versneden peperkoek laat men ze in een grote kom weken in de melk. Alles wordt op het vuur gezet en men voegt er de eieren de suiker en de stroop bij (stroop niet overal). Kruiden gebeurt met een snuifje zout, wat kaneel, en zo mogelijk ook wat vlapoeder. Sommigen gebruiken in de plaats van dit laatste ook foelie. Dit alles laat men sudderen op een zacht vuurtje, er door voortdurend roeren voor zorgend dat er geen te grote brokken meer in de vla achterblijven. Dit roeren gebeurt bij voorkeur met een houten lepel, en om te weten of de vlaai niet te vloeibaar is, zet men de lepel recht op in de kom. Indien hij omvalt is er waarschijnlijk te veel melk of te weinig bindmiddel in de vlaai. Tegenwoordig wordt de vlaai ook gemixt maar voor de traditionele vlaaibakster is dit uit den boze.

Wanneer alles klaar is wordt de vlaai in een vuurvaste schotel gegoten die op voorhand met boter is ingestroken. Om te beletten dat de korst te hard wordt legt men er soms nog enkele klontjes boter op. Anderen gieten er dan weer stroop over.

Over de recipiënt waarin de vlaai gebakken wordt valt ook wel een en ander te zeggen. Vroeger gebruikte men daarvoor een naar boven wijd opengaande teil in geglazuurd aardewerk die alleen daarvoor bestemd was. Volgens L. Lindemans (2) noemde men dit gewoonlijk een vlaaietest, en ook enkele van onze informanten schijnen deze benaming nog te kennen. Tegenwoordig zijn die bijna overal vervangen door vuurvaste schotels, soms ook door verlakte ijzeren teilen zonder steel of oortjes.

Wanneer de vlaai klaar is wordt hij dan bij de bakker gedragen, die hem dan samen met het brood in de oven zet, of indien er genoeg zijn, er een aparte oven voor insteekt. Ook mensen die zelf thuis een elektrische oven bezitten dragen vaak hun vlaai nog bij de bakker, hoewel het zelf bakken nu opnieuw 'in' is. Voor het bakken wordt dan een kleine bijdrage gevraagd, die natuurlijk erg laag ligt doordat er meestal veel vlaaien tegelijk moeten gebakken worden.

Het zal uit het voorgaande wellicht al duidelijk zijn dat er niet elke week vlaai gebakken wordt. Vlaai is inderdaad het kermisgebak bij uitstek, en zelfs in een tijd waarin je tenminste elke week in elk dorp taarten kan krijgen blijft het vla bakken meestal beperkt tot twee maal per jaar, hoewel er natuurlijk vrouwen zijn die al eens meer vlaai bakken in hun eigen oven, of bakkers waar je elke week verse vlaaien kan krijgen. De taarten hebben de vlaai dus niet verdrongen, maar hebben er een plaats naast gekregen. Bovendien gebeurt het taartenbakken in onze streek slechts sporadisch door particulieren.

Zoals uit de vorige alinea misschien reeds kon opgemerkt worden is het bakken van vla een erg streekgebonden aangelegenheid. Zo kent men van voorbij St.-Antelinckx richting Geraardsbergen de vlaai niet meer als typisch kermisgebak. Wij zitten daar immers bijna in de mattetaartenstreek. In Burst en aanpalende gemeenten heeft men naast deze vlaai een vergelijkbaar gebak dat men met de eigenaardige naam podding heeft bedacht. Het bestaat uit oud brood i.p.v. mastellen en bevat naast de voor vlaai opgesomde ingrediënten ook rozijnen en een scheut rhum. Deze streekgebondenheid wordt ook bevestigd in het artikel van L. Lindemans die een begripskaart tekende van dit gebruik, waaruit inderdaad blijkt dat wij aan de westrand liggen van het vlagebied. Er dient hierbij ook gezegd worden dat dit kermisgebak, dat voorkomt in een groot gedeelte van Oost-Vlaanderen en in de aanpalende hoek van West- en Klein-Brabant, moet onderscheiden worden van de vla waar Weyns (3) het oever heeft ; dit laatste is immers een gerecht bereid met fruit, dat eveneens in de oven wordt gezet.

Woormateriaal en etymologie

Voor het in het eerste gedeelte van dit artikel omschreven gerecht vonden wij in de 4 deelgemeenten van Groot-Haaltert de benaming vla, zij het met een lichtjes verschillende fonetische realisatie (4). Voor de recipiënt waarin die vla wordt gegoten en bewaard ligt de zaak iets ingewikkelder. In de hele Denderstreek kregen wij tal van uiteenlopende benamingen, die dan nog bleken te verschillen naar gelang van het soort recipiënt dat men ermee bedoelde.

De meest voorkomende benaming lijkt vlaaikom te zijn, waarbij opnieuw dat de [o] van kom overal in Groot-Haaltert ontrond wordt tot [i] Heldergem neemt hier wel een aparte plaats in omdat het de meest westelijke gemeente is waar dit verschijnsel voorkomt. Bovendien komt in Heldergem alleen ontronding na palatalisering voor zoals bij kom. Lange vokalen zoals in muur hebben geen ontronding.

Als andere benamingen krijgen wij o.a. : aarden kom en vuurvast kom, terwijl ten westen van Groot-Haaltert ook benamingen als pateel en vlaaietest voorkomen, benamingen die o.i. slaan op oudere, stenen voorwerpen (zie hoger).

Wat de etymologie van het woord vla betreft, is dit volgens de etymologische woordenboeken (5) duidelijk een Germaans woord. Vla en vlade zijn respectievelijk een verkorting en een diftongering van het mnl. vlade dat oorspronkelijk "koek in het algemeen" betekende. Het is verwant met het Griekse platus en het Latijnse platus, plautus, waaruit zich naderhand het Franse (en Nederlandse) plat ontwikkelde. Uit de mnl. stam vlade werd ook het Fr. flan (later in het Eng. flawn) ontleend.

Wat het woordgebruik betreft toont Van Dale (6) ons aan dat vla als woord erg verspreid moet zijn geweest, waarbij wij er steeds beducht moeten voor zijn een duidelijk onderscheid te maken tussen het woord en het begrip. De definities die hij geeft zijn immers veel ruimer dan het door ons beschreven gerecht. Zo vinden we bij vla (p. 3237) "1. Dik vloeibare, koud gegeten dessertspijs van eieren, melk, enig meel of een bindmiddelen zeer verscheiden andere ingrediënten b.v.citroen of cacao." Bij vlaai (ib.) lezen we "rond gebak....gevuld met vruchten..." wat duidelijk slaat op Limburgse vla. Wanneer hij het echter bij vlade heeft over "koek van ongezuurd deeg" is het wel duidelijk dat het woord vla een veel ruimer betekenisveld heeft dan alleen het door ons gekende gerecht. Wij vinden het echter wel eigenaardig dat hij bij vlaai het houdt bij het Limburgse gerecht, terwijl hij bij vla een andere definitie geeft. Het WNT (7) is in dit opzicht iets genuanceerder. Bij vla krijgen we weliswaar een vergelijkbare definitie met die van Van Dale, waarbij het echter opmerkt dat het woord pas sinds de 18de eeuw in onze algemene taal is doorgedrongen, docht bij vlade (dLXXI, p. 1329) krijgen we het volgende geografisch onderscheid "In het oosten van Znl een plat rond gebak gevuld met compote of rijst en eieren, room enz., in westelijk deel (West-Brabant en O-Vl) een nagerecht bereid met bloem, eieren, melk, suiker, stroop, sinaasappelschillen enz. dat in den oven gebakken is".

Ook de benamingen vla(ai)kom en vla(ai)test zijn hem niet onbekend, dezelfde woorden als diegene die ook in het Waasch Idioticon van A. Joos (8) terug te vinden zijn.

Wat het woord podding ten slotte betreft, geeft het WNT ook hier uitsluitel. In dl XII2 op p. 4717 vinden wij dat het vaststaat dat de herkomst van dit woord Engels is, doch de etymologie onzeker. Op een andere plaats vermeldt het dat podding een oudere vorm is van pudding, o.i. toch wel een eigenaardige fonetische ontwikkeling.

Wanneer je dus de volgende kermis vlaai eet of proeft, denk dan dat minstens 500 jaar geleden de mensen uit jouw dorp dit misschien ook al gedaan hebben. Doch laat er in elk geval je smaak niet door bederven.

Bibliografie

1. Meer volledige bibliografische gegevens zijn te vinden in "Lexicaal-geografisch onderzoek naar de benamingen voor huisraad in 31 gemeenten in de Denderstreek (RUG 1983 - W. Minnaert niet-gepubliceerd)"
2. LINDEMANS L. "De Vlaamse Vlaai" in Eigen Schoon en de Brabander. Jg XXXII (1949) p. 36-45
3. WEYNS J. "Bakhuis en broodbakken in Vlaanderen." Verbond voor Heemkunde St. Martens Latem.
4. [vLɔ̃] in Heldergerem [vLɔ̃] in de andere gemeenten
5. o.a.
Van Wyck N.: "Franck's Et. wdb der Ned. taal" Den Haag 1949
De Vries J. "Ned. Etymologisch Woordenboek" Den Haag 1971
6. Van Dale "Groot wdb der Ned. taal" 1976 10de druk
7. WNT : De Vries H., TEWINKEZ, L.A. e.a.
Woordenboek der Ned. taal, Den Haag, Leiden, 1882
8. JOOS A., Idioticon, Gent St. Niklaas 1900
Gok de andere dialectwoordenboeken die onze streek behandelen werden geëxcerpeerd, doch zij gaven geen bruikbare informatie.

William Minnaert.

De Parochie Terjoden

Hoe het groeide

WOORD VOORAF.

De eerste dokumentatie betreffende dit onderwerp vonden we in het familiale archief van de familie De Clercq, later in dat van de familie Van Wezemael (dokter Daem), het parochiale archief op de pastorie, en de daar bewaarde brochure en een artikel verschenen ter gelegenheid van de vijftig- en vijfenzeventigjarig bestaan van St.-Jozefsparochie op Terjoden. Waarvoor aan allen onze beste dank. Wij hadden het geluk dit alles te kunnen aanvullen en preciseren door de vele informatie daaromtrent, bewaard in het archief van het bisdom Gent. Vele van de brieven van en naar het bisdom en andere, zijn in het Frans gesteld, naar de geest en de gewoonten van bepaalde middens in die tijd. Een betere scholing, ten andere toen voor weinigen weggelegd, geschiedde steeds in de Franse taal. We merken nochtans op dat, wie naar het bisdom schreef in het Nederlands, ook in de Nederlandse taal antwoord ontving. We hebben de Franstalige brieven zo goed en juist mogelijk inhoudelijk vertaald, zodat ook diegenen die minder vertrouwd zijn met de Franse taal, alle volledig zouden begrijpen, maar er achteraan de letters Fr bij aangebracht die op vertaling wijzen.

Aan de hand van deze autentieke briefwisseling konden we stap voor stap de groei naar het ontstaan van de St.-Jozefsparochie op Terjoden volgen. We verkozen deze in hun geheel weer te geven en er slechts een soms verklarende bindtekst aan toe te voegen. Dit uit oogpunt van strikte objectiviteit, om eens en voor goed het ware verhaal te rekonstrueren zoals het zich heeft voorgedaan, wars van elke mooipraterij of het verdoezelen van sommige feiten.

Anderzijds om dan ook jongere lezers de gelegenheid te geven een tijdsgeest te leren kennen die zo verschillend is van de huidige.

HET GEMIS.

Tussen de oorspronkelijke inwoners van Terjoden en de inwijkelingen ontstond geleidelijk een echt samenhorighedsgevoel. Ze groeiden samen tot het levende organisme dat "wijk" heet, met de eigenheid die dat destijds kenmerkte.

Met de invloed die de katholieke kerk sinds eeuwen had in deze gewesten, waren ze allen in wezen nog diep kristelijk. Een eigen parochiekerk had de van jaar tot jaar aangroeiende wijk nog niet, het werd ervaren als een groot gemis.

Dat de dorpskerk van Erembodegem zover afgelegen was, noopte er de meesten toe de zondagsplicht te vervullen in de voor hen dichtsbijgelegen kerk van een ander dorp. Voor het merendeel, zijnde de inwoners van de Dries en omgeving, was dat in Welle. De meeste meisjes gingen daar ook naar de school. Nu nog leven er ouderen die dat noodgedwongen deden. Wel was er sedert enkele jaren een gemengde gemeenteschool - of liever - klas - waar jongens en meisjes voor de zes leerjaren samen zaten in één klas bij dezelfde onderwijzer, meester Jozef Verleysen. In Erembodegem was er plaats te kort voor het aantal niet-betalende leerlingen dat zich voor onderwijs aanbood. Of er voldoende plaats was voor betalende is ons tot nog toe onbekend. Een van de oudsten van de parochie vertelde ons van haar moeder gehoord te hebben dat deze op drie plaatsen na korte tijd werd doorgestuurd : in Erembodegem zelf, in Welle en in Haaltert. Was er, gezien het overaanbod, geen plaats meer voor kinderen van een buitenwijk ? Werd ze op de andere plaatsen eerst aanvaard en later doorgestuurd omdat ze niet op peil was bij gebrek aan kleuter- of eerder lager onderwijs ? Of kwam dat omdat de gemeente Erembodegem niet bereid was de rechtmatige kostendekking aan de betrokken gemeenten over te dragen voor een leerling die elders een onderkomen zocht ? Waarschijnlijk was dit geen alleenstaand geval.

Andere kerkgangers waren dichterbij de kerk van Haaltert, een paar bij deze van Nieuwerkerken.

Doop, plechtige eerste H. Communie - toen op leeftijd van elf jaar - de voorbereiding tot deze en het vormsel, paasplicht, huwelijk en begravenis, dienden echter in de eigen dorpskerk plaats te vinden. Vanwaar en waarheen ook, altijd bleef het minstens vijftientig, eerder dertig, vijfendertig minuten flink doorstappen voor volwassenen. De wegen waren op verre na niet in de staat zoals we die nu kennen. Voor zover die al "bestraat en besteenigd" waren in de afgelegen gehuchten, was dit met "recoupins" (afval van kasseien). Doch altijd ging het nog voor een stuk over niet-verharde wegen.

Om de weg naar de eigene of een andere dorpskerk zoveel mogelijk in te korten verkoos men, als het enigszins doenbaar was, toch de binnenwegeltjes.

Wanneer het dan toch naar de eigen dorpskerk moest, gingen de inwoners van de Dries en omgeving over de Kleine Dries, langs de Landdrieslos (nu Damstraat) ofwel langs het Getegembaantje - nu verdwenen voetwegel destijds gelegen tussen de landbouwbedrijven van de familie Vanden Steen enerzijds (Pachters) en de familie De Clercq anderzijds (Kleirkes). Van daaruit, dwars door de velden en verder langs de Welleweg naar de Korte Keppestraat waarop beide wegen aansluiting gaven. Eens bij en over de steenweg Aalst-Ninove ging het verder langs de Vrijheidstraat.

Wanneer het niet moest gingen ze dus naar de kerk van Welle. Gaande voorbij het "Hof ter Wilgen", langs de Broekveldrede, over de Bontebeek, "de zogenaamde Wellenbos", waar het heel het jaar door altijd drassig was en nog is, en verder langs de veldwegen naar en door "den Broek" te Welle.

De enkelen die toch dicht bij de kerk van Nieuwerkerken woonden gingen uiteraard langs de Dreefstraat, verbreed en gekasseid in 1863 en hadden ten minste vaste voet om verder over Nieuwerkerken Dries hun weg te vervolgen. Hoe het met de verdere weg gesteld was weten we niet.

Degenen die het bij de kerk van Haaltert hielden, moesten het toen drukgebruikte Wellebaantje voor lief nemen, soms in goede, vaak in erbarmelijke staat, tot ze het beter kregen langs de steenweg naar Geraardsbergen. De Diepeweg kwam toen praktisch niet in aanmerking, of weinig toch. De laatste woning, dan nog aan de Haaltertkant, in de Ninovestraat, was de hofstede Meert "Philemienens". Het zou een hele omweg geweest zijn. Ofschoon verhard met afval van "rebut steenen", lag deze hobbelig, met slagen, bulten en putten waar mens en paard de poten konden breken. Hoeft het gezegd hoe deze wegen er, naar gelang de seizoenen, soms bijlagen? Onder centimeters dik mul in de zomer, glibberig bij regen, niet te onderscheiden van de velden bij ernstige sneeuwval, stukgereden door boerenkarren, soms letterlijk omgeploegd. Noodgedwongen stroopen de vrouwen de lange rokken op.

Het maakte de zondagsmis dikwijls tot een zware plicht, door het merendeel toch trouw vervuld. Hoewel (we zullen dit herhaalde malen vernemen) daar wel verandering in zou komen.

Voor een klein afgelegen gehucht bestond er weinig kans op betere vooruitzichten in afzienbare tijd. Het centrum had immers steeds de voorrang voor om het even welke voorziening. Daar woonden doorgaans zij die het gemeentebestuur in handen hadden, de goede burgers, daar woonden hun meeste kiezers, de aldus bevoorrechten. Het was een kringloop waardoor het kon dat, geslachten lang, de bijzonderste ambten in dezelfde families bleven. Zo ging dat overal. Doch ook daar wordt nu enige verandering merkbaar. Zoals reeds gezegd in een vorige bijdrage is het aantal inwoners van Terjoden gestadig toegenomen sedert de nabijheid van de spoorwegstation van Haaltert, de daarmee gepaarde gaande pendelarbeid en industrialisatie.

Wij schrijven 1904. Terjoden heeft twee verkozenen in het gemeentebestuur van de katholieke partij : Severinus van Wezemael als gemeenteraadslid, (hij woont in de Dreefstraat, op het toen nog prestigieuze, geheel omwalde "Hof ter Lokeren") en Pius De Clercq, een gerespekteerde welgestelde boer van Terjoden-Dries, schepen sedert 18-1-1904.

Zij kunnen de belangen van de wijk aan de orde stellen en dus ook aandringen voor het verkrijgen van een zo gewenste hulpkerk op de wijk.

Uit een paar brieven - de eerste van een hele reeks die nog bewaard bleven in het bisschoppelijk archief te Gent - kan men opmaken dat er reeds jarenlang herhaalde malen een beroep moet gedaan geweest zijn, zowel op het bisdom als op het gemeentebestuur en invloedrijke politici van de katholieke partij om die te verkrijgen ; blijkbaar zonder enig resultaat. Er is wel, en dat wellicht op aandringen van het bisdom, sinds verschillende jaren een priester speciaal belast met de zielezorg voor de wijk, namelijk E.H. Petrus, Joannes De Paep, afkomstig van Melsele, sinds 1894 onderpastoor te Erembodegem. Hij leerde in die jaren de geestelijke en materiële nood van de wijkbewoners kennen, de schreeuw naar begrip. Hun verlangen is ook het zijne geworden. Het gaat hem niet alleen om een kerk, maar ook om klaslokalen voor de meisjes en een bewaarschool. Het geduld is opgebruikt.

In alle smeekbrieven vinden we met enige nuances dezelfde argumenten terug, zodat we deze nu samenvattend zouden kunnen geven. We verkiezen ze toch in hun geheel te brengen, zodat U zelf kunt vaststellen welke registers, van pianissimo tot forto, bespeeld worden, en zelf kunt proeven aan en van de schakering in toon, geest en houding. We willen U deze tijdsdokumentatie uit een nog recent en toch reeds zo versluierd verleden niet onthouden. Ze komen er, de eerste daterend 8 januari 1904.

Monseigneur,

Sedert lang wordt er hier gesproken dat er eene kerk op onze wijk Terjoden gaat gebouwd worden, doch tot hiertoe zien wij er geen vooruitgang aan.

De vragen die U reeds gedaan zijn blijven onbeantwoord, de smeekingen zijn niet verhoord. Gij hebt de gebeden van het volk van Terjoden verstooten. Ach, Monseigneur, indien gij U de moeite wildet geven goede inlichtingen te nemen, gij zoudt in consientie niet durven uitstellen hier eene kerk te laten bouwen. Gij weet niet hoe het hier noodig is, want wist gij het, gij zoudt niet durven uitstellen voor 't geluk der zielen van ons gehucht te zorgen. Vele werklieden verzuimen reeds de mis en hun getal groeit zeer aan. De kinderen willen na de eerste communie niet meer naar de zondagschool gaan, geen enkele jonge dochter gaat naar de congregatie, en loopen des zondags op de straten, in de danskoten en zoo worden zij bedorven, vele reeds al zijn de schande van hunne familie na eenige jaren zullen zij niet meer bestuurlijk zijn.

Nu is het nog tijd als gij voor de goede opvoeding onzer kinderen wilt zorgen, nu zou er nog middel zijn om voor scholen te zorgen waar zusterkes zouden inkomen dan zouden onze kleinkinderkens het geluk hebben naar de bewaarschool te gaan, en onze meisjes bij zusterkens, naar wat wacht gij nog, dan is dat geluk voor altijd

aan ons kinderen ontnomen. Want nu gaan onze meisjes in dezelfde school als de jongens, in het kort zal men nog eene wereldlijke onderwijzers er bij plaatsen, en alzoo zullen wij voor altijd beroofd zijn van eene zusterschool. Hier zijn ook drij fabrieken en eene statie, daarmede groeit de bevolking zeer aan van werklieden, die het wel nodig hebben cristelijk opgevoed te worden, hetgeen nu ontbreekt. Een meer andere reden zouden er kunnen aanzetten, Monseigneur, om voor dezen wijk Terjoden te zorgen.

Wij smeeken, U, Monseigneur, gelief inlichtingen te nemen, en als gij de zaken goed zult kennen gelijk zij zijn, gij zult niet uitstellen voor het geestelijk welzijn van uwe onderdanen te zorgen.

Om goede hulp te bekomen, ware het nu nog tijd, de eigenares van bijna geheel Terjoden, en die zeer veel zou geven, wordt reeds oud, zij is in de tachtig jaar. Voor alles is het nu de gepaste tijd.

Wij kunnen, Monseigneur, uwe zorg voor uw onderdanen, en daarom durven wij hopen dat gij voor 't geluk van Terjoden zult zorgen.

Uwe nederige onderdaan van Terjoden-Erembodegem den 8 januari 1904.

(A.B. Nr. 1)

Coppens.

We vermoeden dat deze brief van de hand is van Louis Coppens - latere kerkmeester - boer in de toenmalige Driesstraat. Met de "eigenares van bijna geheel Terjoden" bedoelt schrijver : mevrouw Zoë de Ruddere de ter Lokeren, weduwe in eerste huwelijk van heer Jean De Roovere de Rosemeersch en in tweede huwelijk van heer Louis Graaf Cornet d'Elzius de Chenoy. Ze is de eigenares van het "Hof ter Lokeren" met daaraan verbonden 28 ha bouwgrond, weiden, bossen. Dit behoudens andere gronden waarvan zij en haar overleden echtgenoot, en voor hen hun vroegere generaties, eigenaar waren. In Erembodegem, Haaltert (o.a. in de Muisstraat en het Herenthout) Kerksken en elders.

Wanneer we dit schrijven maken we plots de bedenking :

Indien er enige verbondenheid bestond met de inwoners van deze wijk, enige diepgaande bekommernis voor het geestelijk welzijn, dan hoefde één van de grote problemen - plaats voor een kerk - er geen te zijn. Blijkbaar gelden bij grootgrondbezitters - hoe kristelijk en katholiek ook - andere prioriteiten.

Een ander, korter, ditmaal naamloos schrijven volgt op 3 mei 1904.

"Monseigneur,

Het valt droef voor een katholiek te vernemen hoe het met het grootste getal inwoners zijn voor de kiezing/ de liberalen beloven dat ze zullen werken om hier eene kerk te krijgen en ze gelooven het/ en zeggen/ het is zoo lang gevraagd aan den Bisschop en geen enkele katholiek doet er iets voor ons/ we zullen nu eens proberen mee anderen/ ik laat het U weten Monseigneur opdat gij een zeer groot getal stemmen voor de katholieken zoud kunnen winnen/ zoo men zegt zoude hier toch eens eene kerk komen en wildet gij nu eenen priester zenden onzen wijk ware nog te behouden voor den goede kant/ nu beginnen ze hier vijandig te worden/ velen zelfs onder het werkvolk hebben ook hunnen paschen niet meer willen houden. Waar zal dat hier naar toe gaan.

een onderdaan van Terjoden-Erembodegem 3 mei 1904"

(A.B. Nr. 2)

Er is intussen echter iets gebeurd waardoor na korte tijd alles in een plotselinge stroomversnelling raakt.

Op 20 februari 1904 is de heer Karel, Joseph, Bombaert overleden. Hij was rentenier, woonachtig te Brussel, met eveneens woning op Terjoden (huidig klooster) en uitbater-eigenaar van de passementerie die achter deze laatste woning gelegen was, in de huidige kloosterstraat - nu bibliotheek. De grond aan dit eigendom verbonden strekte zich in de breedte verder uit langs de Steenweg Aalst-Geraardsbergen tot een heel eind in de Ninovestraat - zeker tot en met het perceel waar nu het staatsschoolke op staat, mogelijk nog verder.

In de maanden die daar op volgen wordt het duidelijk dat de weduwe Bombaert-Dermond zinnens is zich daar helemaal uit terug te trekken om woning en werkplaats hetzij te verkopen, hetzij te verhuren.

De koortsthermometer stijgt nu snel op Terjoden. De vooraanstaanden van de wijk plegen met elkaar overleg. Het is gauw bekeken : dit is een enige gelegenheid om aan een voorlopige kerk te geraken of aan grond voor een nieuwe. Welke stappen dienen eerst en achtereenvolgens ondernomen om te voorkomen dat dit in andere handen zou overgaan ? Eerst de weduwe kontakteren, daarna het bisdom, steun zien te krijgen van invloedrijke politici. De pastoor van Erembodegem kan men toch ook niet negeren. Aanpakken en niet meer loslaten, het is misschien nu of nooit !

De uit hoofde van bevoegdheid en ambt meest bevoegde personen profileren zich nu. Enerzijds is dat schepen Pius De Clercq en anderzijds kandidaatnotaris Van Wezemael, zoon van het reeds genoemde gemeenteraadslid, Severinus Van Wezemael, die een opmerkelijke rol zal spelen.

Op 22 oktober 1904 gaat er een brief naar het bisdom.

"Monseigneur,

Reeds enkele maanden was ik zo vrij op aandringen van de buurtschap, aan een van uw vicarissen-generaal de pijnlijke situatie uiteen te zetten waarin de bewoners van de wijk Terjoden, afhankelijk van de parochie Erembodegem zich bevinden om hun godsdienstige verplichtingen te volbrengen (die vorige brief van J.B. Van Wezemael hebben we in het bisschoppelijk archief niet aangetroffen).

Deze wijk op een halve mijl (2,5 km) van enige kerk verwijderd, telt ongeveer 1.000 inwoners. Ze vormt een industrieel en commercieel centrum dat zich jaarlijks aanzienlijk uitbreidt. Hoofdfactor van deze expansie is het spoorwegstation van Haaltert, gelegen in het hart van deze bevolking en waar meer dan 1.000 werklieden dagelijks de trein nemen om hun werk te bereiken.

Het is niet nodig meen ik Monseigneur, te wijzen op de belangrijkheid van deze lokaliteit ^{en} op de gevaren die haar voortdurend bedreigen door het contact met de werklieden van de grote steden, vooral Brussel. Andere oorzaken dragen bij tot de terloorgang van mijn geliefde wijk, o.a. de winter en het slechte weer. Het aantal van diegenen die afstand, seizoen en weer inroepen om hun godsdienstige verplichtingen te verwaarlozen, die de zondagsmis verzuimen, neemt schrikwekkend toe. De tijd is niet ver meer af dat elk religieus gevoel zal afstompen en leiden tot onverschilligheid en uiteindelijk tot ongeloof.

Daarom Monseigneur, verstout ik me nogmaals, als tolk van mijn brave buurtschap, mijn aanzoek te vernieuwen in het belang van de katholieke kerk en de katholieke partij. We smeken U een doeltreffend middel te zoeken om de gevaren die mijn geliefde wijk bedreigen weg te nemen door ze tot parochie te verheffen en een pastoor aan te stellen die de trouwe schapen kan hoeden en de verwaalde terug naar de stoel brengen.

We zijn er ons van bewust, Monseigneur, dat we in 't begin op ernstige moeilijkheden zullen stoten maar alle begin is moeilijk. Er zullen offers gevergd worden maar we zullen allemaal ons best doen om een rijke oogst binnen te halen dank zij de milde steun van veel vrijgevege zielen die we persoonlijk kennen.

Ik vestig uw aandacht, Monseigneur, op het feit dat er te midden van Terjoden een landelijk herenhuis staat met een nieuw gebouwde werkplaats als bijgebouw. Door overlijden komt het eigendom vrij voor gebruik. Het huis zou bijzonder geschikt zijn als pastorij en de werkplaats als voorlopige kerk tot men een nieuwe gebouwd heeft waarvoor er een geschikt terrein voorhanden is. Het atelier kan dan later dienen als bewaarschool voor meisjes, bestuurd door zusters waar - onze moeders zo vurig naar verlangen.

Mevrouw weduwe Bombaert-Dermond, eigenares, geeft me de toelating U te berichten, Monseigneur, dat ze bereid is het eigendom voor een lange periode te verhuren voor boven vermelde doeleinden met optie voor aankoop. Mevrouw Bombaert, goede kristen en begiftigd met een edelmoedig hart, zal grote offers brengen voor het geestelijk welzijn van de wijk. Mevrouw Bombaert treft voorbereidselen om op het einde van de maand te vertrekken. Is het niet het moment om een vlugge beslissing te treffen vóór een haastig iemand de bovenhand haalt en men het gevaar loopt dat slechte meesters er zich vestigen en het geloof ondermijnen.

Ik eindig, Monseigneur, met de herhaling van mijn smeekbede deze arme wijk Terjoden ter hulp te komen, verstoken van alle bronnen voor het zieleheil van zijn inwoners. U zult een nuttig en heilzame daad verrichten voor hetwelk U de erkentelijkheid zult ontvangen van alle bewoners door de achting die ze zullen betonen voor de priester die U zult aanstellen. Bewijs : de achting die ze voor de huidige dienstdoende priester, mijnheer De Paep hebben, een herder met grote verdiensten en geliefd door de ganse bevolking. Ook hij die U benoemt zal met vreugde ontvangen worden. U kunt van Terjoden een parochie maken die als voorbeeld kan doorgaan voor de omliggende parochies.

In de hoop, Monseigneur, dat U aan onze smeekbede een gunstig gevolg zult geven, bieden wij uwe Hoogwaardigheid onze eerbiedige erkentelijkheid en respect aan.

Voor de inwoners van Terjoden

J.B. Van Wezemael - Kandidaat notaris

22 oktober 1904

(A.B. Nr. 8)

Nu komt er reactie. In opdracht van monseigneur de Bisschop nodigt Vicaris-generaal Segers, reeds voor de volgende vrijdag, de heer Van Wezemael vriendelijk uit op het bisdom. (Familiaal archief Van Wezemael bij Dr. Daem). Dit onderhoud leidt tot een gunstig resultaat. De heer Van Wezemael moet teruggekeerd zijn met de opdracht verder met de weduwe te onderhandelen, de zaak deskundig te volgen en het bisdom hiervan op de hoogte te houden. Twee maanden later, 20 december 1904, gaat er opnieuw een schrijven naar het bisdom.

"Zeer Eerwaarde heer Vicaris-generaal,

Nu het onderhoud dat ik vrijdag met U had, haast ik me U het gewenste kadastraal plan te bezorgen van het eigendom van Mevrouw Bombaert te Terjoden Erembodegem, eigendom buitengewoon geschikt voor de aangevraagde kerk, voorwerp van onze dagelijkse gebeden. Ik voeg er eveneens bij het originele procesverbaal van de expertise opgemaakt door de landmeter Boulard (van Brussel). Op mijn aandringen geeft de eigenares me de toestemming U te melden dat, wanneer de kerk ons met zekerheid wordt toegestaan, ze bereid is om een gunstiger schatting toe te passen dan deze tegensprekelijk vastgesteld door twee experten. In elk geval is ze niet bereid de kadastrale percelen te verkopen, genummerd Sectie B nrs. 1437, 1438, 1439 en 1440 F, vermeld onder Nr. III van bijgevoegd proces-verbaal. Deze percelen die ik op 17.500 fr. schat, zouden eventueel niet in de verkoop begrepen zijn. Mevrouw Bombaert stemt er eveneens in toe het onroerend goed te verkopen vermeld onder Nr. I voor 45.500 fr. Mijn advies is dat we dit blok zo vlug mogelijk moeten verwerven (Dit was ongetwijfeld het perceel waarop men voorzag een nieuwe kerk en pastorie in een latere toekomst te kunnen bouwen). Ik heb dit terrein, dat ze bereid is ons te verkopen, afgebakend met blauw potlood. Wat de grenzen van de parochie betreft zal ik het nodige doen en het U zo vlug mogelijk bezorgen.

Ik bied U uw invloed aan te wenden opdat de kerk, op Terjoden zo noodzakelijk, verwezenlijkt kan worden. Aanvaard intussen mijn gevoelens van eerbied, erkentelijkheid en toewijding.

J.B. Van Wezemaal

20 december 1904

kandidaat-notaris

Aan E.H. Seghers, Vicaris-generaal"

(A.B. Nr.9)

Nu komt schepen Pius De Clercq blijkbaar pas uit de startblokken, naar buitenuit althans. In het gemeentebestuur moet hij de zaak reeds lang voorbereid hebben.

Op 27 december 1904 laat hij het plan van de wijk Terjoden aan het bisdom worden en neemt kort daarna contact op met baron De Bethune, volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Aalst (afkomstig uit Kortrijk, gehuwd met de dochter van een Aalsters industrieel).

"Erembodegem den 17 januari 1905

Waarde heer Baron de Bethune
Volksvertegenwoordiger,

Aangemoedigd door uwen zoo gunstig gekenden invloed bij uwe waarde Collegas, verstout ik mij uwe hulp in te roepen om eenen eisch te bekomen waar eene bevolking van meer dan duizend inwoners ten zeerste naar verlangd : ziehier in korte woorden Waarde heer Baron waarvan er spraak is.

Op de gemeente Erembodegem is er eene wijk genaamd "Terjoden" die minstens op 35 minuten afstand van de dorpskerk gelegen is en bijgevolg zeer moeilijk is voor de parochianen in hunne dorpskerk de goddelijke diensten regelmatig des zondags bij te wonen. Daarenboven Waarde heer Baron is er nog eene andere zaak waar ik bijzonder uwe aandacht zoude dienen op te roepen, namelijk : Er zijn verschillende fabrieken waar honderden werklieden in arbeiden, onder andere twee passementeries en lacets fabrieken, eene marmer- en houtzagerij, een petrolijer, waar mannen, vrouwen en jonge dochters tot zeven acht uren 's avonds arbeiden. Door de goede ligging des ijzeren weg en door de vermenigvuldiging der treinen, verworven door uwe voorspraak, veel vreemdelingen, 't is te zeggen volk der aanpalende gemeenten (zijn) zich naar Terjoden komen vestigen.

Daarom Waarde heer Baron vraag ik u uit den naam der bevolking van Terjoden uwen invloed te gebruiken, om eene kerk te bekomen op het gehucht. Er zijn voetstappen aangewend tot zijne hoogwaardigheid Monseigneur de Bisschop van Gent, waar onze zaak zeer goed aanvaard is en van wien ik de toestemming ontving van onze instelling, door onze katholieke volksvertegenwoordiger in het Staatsbestuur te laten bewerken.

Ik durf hopen Waarde heer Baron dat indien gij deze kristelijke inrichting verkrijgt de katholieke zaak er veel zal door opgebeurd zijn.

Mij op uwe voorspraak en die uwer Collegas, de heeren Woeste en De Saedeleer steunende, die ik ook zal verwittigen, bedank ik U op voorhand en biedt U de verzekering mijner oprechte hoogachting.

P. De Clerck
Schepen

(A.B. Nr. 11)

Omstreeks dezelfde tijd werd er door hem dus ook een gelijkaardig schrijven gericht aan beide bovengenoemde politieke mandatarissen.

Enkele jaren geleden reeds vonden we het ontwerp van bovenstaande brief terug in het familiearchief De Clercq. Deze bevatte nog een passus die later werd weggelaten. Omdat juist dat stukje in identiek dezelfde tijdsgeest geschreven is als een stukje uit brief nr. 1 en beide daarom als het ware elkaar aanvullen, laten we ook dit laatste volgen. Waar de schrijver het heeft over de genoemde fabrieken "waar mannen, vrouwen en jonge dochters tot zeven acht uren 's avonds arbeiden" vervolgt hij daarin"... en bijgevolg zoo overgelaten aan hun zelve is het gemakkelijk te verstaan dat er eene zekere soort van wulpsheid in die harten moet ontstaan, en indien er een priester om die uren 't zij 's winters of zomers eene wandeling konde doen is verzekerd dat die kwaal langzamerhand zoude verdwijnen, voor onze Heeren geestelijken valt het straf moeilijk zulks te doen, daar de parochie te ver uitgestrekt is."

Na ontvangst van hogergenoemd schrijven neemt baron deBethune zelf op zijn beurt contact op met het bisdom op 24 januari 1905, voegt er een fotocopie van bovenstaand schrijven aan toe en vraagt, mede in naam van zijn kollega's, welke in deze de beslissing is van Monseigneur.

(A.B.-Nr. 12)

De baron kan niet meer twifelen aan de juistheid van de bewering van de heer P. De Clerck wanneer het bisdom hem reeds op 27 januari 1905 antwoordt

"Mijnheer de Baron,

Ik heb de eer U te laten weten dat heden, door een ambtelijk schrijven, zijn excellentie de bisschop aan mijnheer de minister van justitie, de oprichting van een bijkerk vraagt in de wijk Terjoden.

Voetstappen aangewend in dezelfde zin bij de heer Minister door de volksvertegenwoordigers van het arrondissement Aalst kan alleen maar bijdragen tot het welslagen van de gevraagde hulp.

A. Segers Vicaris-Generaal.

(A.B. Nr. 13)

Mevr. De Waegeneer-Temmerman A.

(wordt vervolgd)

Voetbal te Haaltert (1920-1940)

Haaltert was een rustig dorp toen de dagen trager waren, de weken langer duurden en de jaren iets gemeen hadden met de eeuwigheid. De winters waren eindeloos gezellig - wie als kind nooit Lavki, Snieders en Conscience heeft gelezen, de voeten gesteund op de rand van een rood-gloeiende Leuvense stoof met rondom zich het geroezemoes van talrijke huisgenoten, het gedempt gepraat van een paar pijprokende mannen en het onvergetelijk beeld van een kousenstoppende moeder onder de enige lamp die het vertrek verlichtte, heeft slechts een vaag vermoeden ervan wat een lange winterse avond op een dorpsdorp Haaltert, Anno 1925 betekende. De zomers waren kort, precies zoals nu, maar brachten een weelde aan zon en stof, aan verboden vruchten en heimelijke tochten, aan malse regenvlagen en aan donder en bliksem. Er waren natuurlijk spannende momenten : Aswoensdag (Wie zei daar iets van carnaval ?), de plechtige communie (Het ganse dorp in staat van heiligheid), Pasen (Die klokken kwamen werkelijk van Rome), de grote en de kleine processie (De meisjes waren toch zo schoon midden al dat groen en die bloemen), de kermis (We werden draaiërig van te veel vlaai, te veel snoep en te veel molens), en Drie Koningen (Wie is "diene zwetterik" ?). Zij verwekten wel geen hoogspanning - behalve misschien de kermis, met de tent van Vent in de lochting van een "staminee" langsheen de Achterstraat ; de pastoor preekte daarover en dat maakte ons ziekelijk nieuwsgierig - maar hielpen de kleine en de grote kinderen overheen de monotonie van wat, Anno 1987, inderdaad kan worden gezien als de zuiverste expressie van de eenvoudigste emotie - vrij naar Willem Kloos. Er werd gezongen van de Waalput - op de muziek van koster Amaat Joris - van het Loze vissertje, van Smidje Smee en, op straat, van "Vivan Bomma" en van "ons honderd frang moet op in sjanevel en sjakob" ; deze laatste gezangen haast uitsluitend op kermismaandag, als een soort nationaal hymne, en op enkele andere maandagen, als lijflied dan van het zestal gepatenteerde zatterikken die het dorp telde - ooit een zatterik gezien die als een reus Goliath met zwierende armen en brullende stem door de Achterstraat stevent op weg naar het verre Eekent ; je hoorde hem komen van aan de kerk en zijn stem scheen aan te zwellen naarmate hij naderde.

In dat idyllisch aartsparadijs - jongens, en pleonasme : - deed koning Voetbal zijn intrede : geen conservendoos was meer veilig, de stenen vlogen in het rond, beenhouwerszonen gedroegen zich als rijkeluijskinderen, en nooit had de

klompenmaker meer te doen gehad. "Men" speelde voetbal op school, op straat, op de Plesj en in de meersen - iedere woensdag was voetbalhoogdag, zoals nu, toen echter omwille van de verse varkensblazen. "Men" verzamelde fotos - in iedere Perrette stak er een - van Raymond Braine, van Hellemans, van Weydisch en nog vele andere beroemdheden, waarvan het dorp nooit had gehoord maar nu de mond vol had, samen met een resem Angelsaksische woorden als corner, off-side, back, goalkeeper, en een paar Franse, lijk anoe en erbitter.

Het dorp inderdaad. Niet alleen de kinderen, die tot hier aan het woord zijn geweest, waren van de microbe gebeten. Door wie zouden zij trouwens besmet zijn kunnen worden ? Kranten waren zeldzaam - en wie van de jongens las er nu een krant ? - terwijl de radio nog een krakend duivelstuig was en de T.V. het geheim van Joost.

Volgens de legende werd de microbe te Haaltert geïmporteerd door een oudstrijder van de oorlog 14-18 men sprak toen nog niet van de Eerste Wereldoorlog ! Zijn naam is bekend en zal hier nog worden vernoemd : Jef De Graeve, een van de zonen van "Groaves Fransoeë", zou deze Engelse ziekte hebben opgedaan achter het front en in zijn ransel naar huis gebracht. Hij was niet de enige in Belgenland. Waar vóór de oorlog het voetbalspel een van die buitennissigheden was geweest waaraan grootstadsmensen zich nog al eens te buiten gaan, dook het nu overal op. Eerst in de kleine steden, dan in de grotere dorpen - en Haaltert was een groot dorp.

"La Vie Sportive", het orgaan van de Koninklijke Belgische Voetbalbond - uiteraard volledig Frans ; gedurende jaren zullen de enige woorden Nederlands in kleine letters prijken op een van de laatste bladzijden, als onderdeel van een titel luidende als volgt "Partie officielle. Union royale belge des Sociétés de Football-Association. Siège social : rue Guimard, 14, Bruxelles. Koninklijke Belgische Voetbalbond" - leert ons een en ander over het reilen en zeilen van de voetbalsport in die jaren. Op 16.11.1925 waren 432 clubs ingeschreven bij de K.B.V.B. o.m., om ons tot de provincie Oost-Vlaanderen te beperken, Association d'Athlétisme Gantoise, Racing Club Gent, Sportclub Eendracht Aalst, Association d'Athlétisme Dendermonde, Association sportive Ronse, Football Club Ronse, Athletic Football Club Geraardsbergen, Football-club Eeklo, Football Club Etoile sportive Gent, Racing Club Lokeren, Racing Club Wetteren, Sportvereniging Oudenaarde, Unal Football Club Ninove, Voetbalclub Eendracht Evergem, Voetbalclub Willen is Kunnen Eine - wij hebben alleen de

plaatsnamen vernederlandst. Op 14.12.1926 was dit aantal aangegroeid met Amicale sportive Rieme, Association sportive Berchem-Oudenaarde, Entente Dottignies, Entente Temse, Excelsior Football Club St. Niklaas, Football en Athletic Club Meulestede, Football Club Eendracht Lokeren, Football Club Evergem Center, Ganda Athletic Club, Red Star Football Club Gent, Sportvereniging Zottegem, Sportkring Temse, Temsica Football Club, Union Gantoise, Voetbalvereniging Wilskracht St. Ninklaas, White Star Club Lauwe, Voetbalclub Zwarte Leeuw Vrasene, Standard Football Club Beveren, Sportkring Haaltert en Sportclub Hoger-Op Haaltert.

De aansluiting van de twee Haalterse Club was niet zonder incidenten verlopen - vermeldenswaardig omdat zij zo sappig de atmosfeer illustreren waarin althans het Haalterse establishment toen verkeerde. Zoals reeds vermeld had koning Voetbal alhier zijn intrede gedaan in de persoon van Jef De Graeve. Deze was een neef van Kamiel De Graeve, de toenmalige kopman van de oppositie in de gemeenteraad, maar... je kan nooit weten, zal men in de schoot van de meerderheid hebben gedacht - zo dom waren ze in Haaltert ook niet, in acht genomen vooral dat de twee partijen aan elkaar gewaagd waren. Ergo, toen Jef De Graeve van wal stak met een heuse voetbalclub, Sportkring Haaltert, werd hij door de tegenpartij "gedribbeld" met de oprichting van een eigen club, Sportclub Hoger-Op Haaltert, niettegenstaande de toenmalige burgemeester Charles Lauwereys, misschien al te voortvarend, het ere-voorzitterschap van Sportkring reeds had aanvaard(1). Jef De Graeve, omringd door enkele kerels die ook, zoniet nog beter, wisten wat administratie op zijn Brussels was, o.m. Raymond Baccus, de zoon van de postmeester, en Jef De Deyn, die sinds een paar jaar op het "ministerie" werkte, had echter reeds een goal gescoord : Sportkring Haaltert sloot nl. op 30.6.1926 als eerste bij de K.B.V.B. aan (2). Met het gevolg dat, toen Hoger-Op een paar weken later eveneens om aansluiting verzocht, zij letterlijk buiten spel werd bevonden. Een afvaardiging van Hoger-Op, bestaande uit de hh. Lauwereys (waarschijnlijk Arsène, de broer van de burgemeester), Maurice Vanderhaegen en Cyrille De Backer, verscheen op 10.7.1926 te Brussel vóór het Uitvoerend Comité van de K.B.V.B. om te moeten horen dat op hun verzoek om aansluiting niet kon worden ingegaan, gezien de reglementen van de K.B.V.B. het aan de clubs verbood zich in de politiek te mengen. Maar de afvaardiging had waarschijnlijk reeds voor heter vuren gestaan, want zij wist het Uitvoerend Comité te bewegen een nieuw onderzoek te bevelen (3). Dat onderzoek moet gunstig zijn verlopen want op 8.9.1926 erkende het Uitvoerend Comité ook Sportclub Hoger-Op Haaltert als effectief lid van de K.B.V.B. (4).

Het terrein van Sportkring bevond zich op de Middelkouter, langsheen een landweg die de Hoogstraat verbond met het Mussenzeel. De clubkleuren waren groen en wit. De eerste clubsecretaris was Jef De Deyn.

Hoger-Op heeft verschillende terreinen gehad, o.m. in de Achterstraat, ter hoogte van de huidige nummers 41 tot 45, in de Stationsstraat, ter hoogte van de huidige nummers 24 tot 23 en 105 tot 109, en in de Molenstraat, rechtover Clippeleers. De kleuren waren zwart en geel. De eerste clubsecretaris was Albert Meganck.

De beide Haaltertse clubs werden ingedeeld in de Oost-Vlaamse I Ve Afdeling, Serie A, samen met W.K. Eine, A.S.B. Berchem, en de tweede ploeg van A.S. Ronse, S.V. Zottegem en S.V. Geraardsbergen. De eerste Haaltertse derby werd gespeeld op 2.1.1927. Sportkring was de gastheer en won nipt met 1-0 een kopbal van Maurice Schouppe. Hoger-Op diende echter klacht in - de termen ervan zijn niet bekend - en het Provinciaal Comité van Oost-Vlaanderen van de K.B.V.B. besliste op 19.1.1927, in aanwezigheid van Jef De Deyn en Evarist Van den Bruele voor Sportkring, en Remi Heyman voor Hoger-Op, dat de match diende herspeeld op 26.2.1927 op het terrein van Sportkring maar op kosten van de beide clubs. De gastheren wonnen opnieuw, nu met afgetekende cijfers(6).

Na dit eerste Haaltertse voetbalseizoen, zag de eindrangschikking van de I Ve Afdeling, Serie A eruit als volgt (7) :

1. Berchem	12	9	1	2	47	14	20
2. Eine	12	8	2	2	33	13	18
3. Zottegem	12	7	3	2	28	18	16
4. Hoger-Op	12	4	6	2	28	27	10
Haaltert							
5. Assa Ronse	12	2	7	3	20	51	7
6. Sportkring	12	3	8	1	13	37	7
Haaltert							
7. Geraardsbergen	12	2	8	2	18	32	6

Men gelieve op te merken dat er toen nog stevig werd gescoord. Hoger-Op b.v.b. won op 17.10.1926 thuis een wedstrijd tegen Assa Ronse's tweede ploeg met 10-2, terwijl Sportkring op Berchem ging verliezen met 8-2.

Tijdens het seizoen 1927-1928 kwamen de Haalterse clubs nogmaals uit de IVE Afdeling, Serie C. In de eindrangschikking was Sportkring tweede, na Volharden Aalst, en Hoger-Op derde (8).

Wie wind zaait, zal storm oogsten. Dat de voetbalsport geen lentedriesje is, moeten wij vandaag nog tot in het tragische toe ervaren. Vooral de lokale derby's waren toen gevreesde confrontaties. Het fysieke geweld waarmee de spelers soms elkaar te lijf gingen, sloeg de vlam in het gemoed van hun supporters en gaf tot in de late uren - die donkere late uren - en nog dagen nadien, aanleiding tot krakeel en slaande dialogen. Haaltert onttrok zich niet aan de regel. Was het daarom dat Hoger-Op na het seizoen 1927-1928 de K.B.V.B. verliet en aansloot bij het "Metropoliaan Verbond"? (9). Waar de eendracht zoek is en de partijen met gebalde vuisten tegenover elkaar staan, is het wijselijk ze gescheiden te houden, zullen sommigen waarschijnlijk hebben gedacht. Hoe dan ook, vanaf 1928-1929 gaan beide clubs hun eigen weg.

Hoger-Op onderscheidde zich in het "Metropolitaan Verbond" en later in het "Katholiek Sportverbond".

"Sportkring" bleef bij de K.B.V.B. maar bengelde meestal aan het staartje, in afdelingen waar hoofdzakelijk clubs lijk Eendracht en Volharden Aalst, Beveren, Zele, Ninove, Temse en Standard Denderleeuw aantraden. Het vergde ongetwijfeld heel wat moed en volharding, en liefde voor de voetbalsport, om resultaten te verwerken zoals uit de eindrangschikking 1930-1931 kan worden opgemaakt : 24-2-21-1-24-97-5 (10).

Hierbij is te bedenken dat voor de tien à twaalf wedstrijden die op verplaatsing dienden gespeeld, vaak echte reizen moesten ondernomen. In acht genomen de staat van de wegen en de verplaatsingsmiddelen van toen, was het inderdaad geen sinecure te gaan spelen in de vier uitersten van de provincie. En dan die drassige velden die bij vorstweer meer op een slechte kasseiweg leken ; die onverwarmde kleedkamers, in keten of schuren, waar de wind soms dwars doorheen waaide ; die loodzware schoenen, met zwaar versterkte tip - amai, als je die tegen uw schenen kreeg ; die even loodzware lederen bal, met lederen nestels dichtgeregen - als je die "slecht" op de kop kreeg, zag je de maan en de sterren bij klaarlichte dag ; dat brutaal spel, waar het recht van de sterkste gold en waarbij vergeleken de vuile streken van vandaag eerder kunstgrepen zijn - de scheidsrechters speelden vaak met hun leven wanneer zij al te kordaat dierven optreden en menig "erbitter" kon het vege lijf slechts redden door zo hard mogelijk te lopen en zich in de kleedkamers te verschansen tot de woedende supporters waren afgedropen. Voetbal was toen zeker geen spel voor koorknappen en menige zachtzinnige moeder zag haar

voetballist van een zoon met schrik in het hart vertrekken - er waren natuurlijk ook moeders die een handje zouden hebben toegestoken, hadden zij zich onder de toeschouwers bevonden ; maar vrouwelijke toeschouwers waren toen eerder een zeldzaamheid ; de voetbalsport was iets voor mannen ... ; menige "man" heeft trouwens zijn lief verloren omdat hij moest kiezen tussen haar en koning voetbal.

In de jaren twintig was betaald voetbal nog een fictie - toen Raymond Braine, de beste Belgische voetballer van zijn tijd, in het begin van de jaren dertig voor groot geld ging spelen bij Sparta Praag (Hoe de tijden veranderd zijn !) stonden de gazetten er vol van. Het enige wat een speler eraan verdiende was het vierde deel van een citroen tijdens de rust ; een soort pepmiddel, toen reeds beschouwd als een must. In het begin van de dertiger jaren kregen de scholieren van Eendracht Aalst een stuk chocolade en de juniores 7,5 fr. per match. Sommige spelers wisten echter reeds munt te slaan uit hun kunnen ; zij traden onder een valse naam op in de naburige dorpen ter versterking van het lokale elftal. Dat was uiteraard verboden. Eendracht Aalst b.v.b. moest in 1928 van IIe en IIIe provinciaal zakken toen bleek dat het meerdere keren en tegen betaling Gentse spelers had opgesteld (11).

Iedere speler bekostigde een deel van zijn uitrusting ; alleen broek, trui en kousen waren eigendom van de club - wekelijkse werden ze thuis of door het lief gewassen, althans in de mate waarin deze vrouwelijke gezagdragers voetbalminnend waren ; in het tegenovergestelde geval moest de held "zijn broek" zelf wassen. De truien droegen geen nummer - toen de fameuze Londense club Arsenal daarmee voor het eerst uitpakte, het was in 1928, werd dit als een revolutionaire en niet overal gewaardeerde nieuwigheid beschouwd (12).

Aan publiciteit op de truien of rond de velden dacht nog niemand. Sportkring Haaltert heeft waarschijnlijk ook op dit stuk de spits afgebeten : in de volksmond werd zij "Sinco" genoemd, naar de Amerikaanse petroleummultinationaal waarvan Jef De Graeve te Haaltert deponhouder was. De club droeg trouwens de kleuren, groen en wit, waarin de twee "petrolkerren" van Jef De Graeve waren geschilderd, en op de truien het embleem "Sinco". Of de multinational de club sponsorde, is niet geweten. Sponsors waren toen echter even ontontbeerlijk als nu maar zij waren discreter en dachten er niet aan munt te slaan uit hun bijdrage - te Haaltert behoorden zij tot de groep van "de dikke buiken" die broederlijk naast elkaar 's zondags namiddag de deftige cafés van het dorp bezochten ; er waren trouwens geen andere, pastoor Vander Mijnsbrugge zou ze niet hebben geduld.

Einde 1935 verliet ook Sportkring Haaltert de K.B.V.B. om gedurende enkele jaren in het "Vlaams Sportverbond" te gaan spelen. In nr. 63, jrg. 1935, van "Sportleven - "La Vie Sportive was intussen in Vlaanderen "Vlaamsch" geworden - publiceert de secretaris-generaal van de K.B.V.B. een hoofdartikel waaruit duidelijk de toenmalige bezorgdheid van de reeds sterkste sportfederatie van het land moest blijken, nl. dat de versplintering van voetbalspelend België in allerhande verbonden tot een ware anarchie zou leiden ; hij legt o.m. zwaar de nadruk er op dat de K.B.V.B. geen onderscheid maakt naargelang de politieke overtuiging, de taal, het ras, de goedsdienst, enz. ; alsof daar het schoentje wrong maar al deze termen hadden in 1935 een precieze betekenis en wee degene die dierf te antwoorden, dat het te laat is de put gevuld als het kalf verdronken is.

Tijdens het seizoen 1938-1939 vervoegden de Haalterse clubs opnieuw de K.B.V.B. Op 19.10.1938 sloot Hoger-Op aan, secretaris : Maurice De Brouwer, Dorp 6, Haaltert ; schatbewaarder : Roger Roelants, Dorp 6, Haaltert ; terrein : Geraardsbergse steenweg ; kleuren : zwart en geel (13). Op 31.10.1938 volgde Sportkring, echter onder de benaming F.C. Eendracht Haaltert - secretaris : Aimé Van de Weghe, Geraardsbergse straat, 71, Erembodegem (Terjoden) ; terrein : oude instellingen van Sportkring Haaltert ; kleuren : groen en geel (14)

Deze veelbelovende heropstanding was echter een kort leven beschoren. De mobilisaties van 1938-1939, vooral de totale mobilisatie van september 1939, dunden de gelederen ; in het bijzonder de plattelandsclubs kregen het moeilijk om nog een behoorlijke ploeg samen te stellen. Bij overmaat van ramp maakte de buitengewoon harde winter 1939-1940 de velden onbespeelbaar van december tot begin april. Eendracht Haaltert zag zich in januari 1940 verplicht algemeen forfait voor de nog te spelen matches te geven (15), en verdween voor goed uit de voetbalgeschiedenis Hoger-Op verkeerde waarschijnlijk in hetzelfde geval, aangezien de club niet meer voorkomt in de eindrangschikking van haar afdeling (16).

In 1942 deed een nieuwe generatie, met o.m. Desiré Allaer, Erwin Scheerlinck, Gustaaf Lauwereys, Paul Meganck, e.a. Hoger-Op herrijzen onder de benaming Racing Haaltert. De nieuwe club nam het oude stamnummer 2729 van Hoger-Op over - secretaris Roger Scheerlinck, Molenstraat, Haaltert ; terrein : Molenstraat, Haaltert (17).

Het lijkt niet zonder belang de naam te vermelden van degenen die tijdens de heroïsche jaren als spelend lid bij een van de Haaltertse clubs staan vermeld in "La Vie Sportive-Sportleven" van de K.B.V.B. - om de toen reeds voor de hand liggende reden werd de naam van alle regelmatig aangesloten spelers systematisch in het orgaan van de K.B.V.B. gepubliceerd. Voor Hoger-Op moeten wij ons beperken tot de jaren 1926-1928, omdat de club nadien geen deel meer uitmaakte van de K.B.V.B. en de "Katholieke Vlaamse Sportfederatie" niet meer over haar archieven van vóór 1940 beschikt. De eerste datum is deze van de aansluiting ; soms wordt daarenboven de geboortedatum vermeld.

(wordt vervolgd)

Jef Herreman.

Sportkring Haaltert — seizoen 1926-1927

v.l.n.r.: 1^e rij:
Robert Van de Velde (Denderhoutem) — Hubert Baetens — Charles Van de Velde (Nieuwerkerken)
Alfons Van Cromphout — Fernand d'Orjo de Marchovelette (Tiel)
2de rij: Robert Coppens — Ghislain De Pauw — Maurice Schouppe
3de rij: Jef De Deyn — Raymond Baccus — Evarist Van den Bruele